

«Τα θέματα προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

Την ταξινόμηση των θεμάτων ανά διδακτική ενότητα επιμελήθηκαν οι φιλόλογοι - συγγραφείς Δήμητρα Γαρδάνη και Δώρα Ασημακοπούλου (εκδόσεις Άλκιμο).

7^η και 16^η Διδακτική Ενότητα (Συνδυαστική)

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.1·8, 1252a1-7· b27-32

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.12, 1253a29-39

Θ. Τ. 26168

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.1·8, 1252a1-7· b27-32

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς ἀυταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἶπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωνίαι. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.12, 1253a29-39

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὀρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὅσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζῶων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Αριστοτέλη ὅλοι οι ἄνθρωποι κάνουν τα πάντα για να κατακτήσουν αυτό που θεωρούν ἀγαθό.
2. Ο Αριστοτέλης ισχυρίζεται ὅτι ὅλες οι μορφές κοινωνικῆς συμβίωσης αποσκοπούν στο ἴδιο ἀγαθό.
3. Κατά τον Αριστοτέλη ὅλες οι μορφές κοινωνικῆς συμβίωσης ἔχουν φυσική προέλευση.

β. Ποια όπλα έχει από τη φύση του ο άνθρωπος, κατά τον Αριστοτέλη, και πώς μπορεί να τα χρησιμοποιήσει; (μονάδες 4)

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

Ο Αριστοτέλης στο πρώτο απόσπασμα από τα *Πολιτικά* υποστηρίζει μεταξύ άλλων ότι η πόλη ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως. Στο δεύτερο απόσπασμα αναφέρει: «ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος». Να δείξετε ότι δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ των δύο χωρίων.

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

Σοφοκλῆς, Οἰδίπους τύραννος, στ. 873-896

Στο δεύτερο στάσιμο (στ. 863-910) της τραγωδίας *Οἰδίπους τύραννος* του Σοφοκλή, ο χορός υμνεί την αιώνια αξία των θείων νόμων και προειδοποιεί ότι η υπεροψία και η ασέβεια οδηγούν μοιραία στον όλεθρο.

ΧΟΡΟΣ

Ἵβρις φυτεύει τύραννον. (873)

Αν όμως σαν τον ποταμό

η έπαρση σηκώνει ματαιότητα,

αν κατεβάσει φέρνοντας παράκαιρα δεινά

κι αν ανεβεί στην κορυφή της στέγης,

απότομα γκρεμίζεται στα βάθη

της ανάγκης και με το πόδι στο κενό

παραπατά· το θεό παρακαλώ (880)

να μην πάψει να παλεύει για της πόλης το καλό.

Θεός ας είναι πάντα ισχύς μου και σκέψη μου.

Αν κάποιος πράττοντας και λέγοντας

πορεύεται τον υπερόπτη δρόμο,

όποιος τη Δίκη δε φοβάται

κι όποιος δε σέβεται τα ιερά τεμένη των θεών,

ας λάβει μοίρα δεινή
για την ανόσια χλιδή της έπαρσής του.
Αν κερδίζει παράνομα κέρδη (890)
κι αν δεν ξορκίζει την ασέβεια
κι αν βεβηλώνει μανιακός τ' ανέγγιχτα,
πώς θα το καυχηθεί πως θα γλιτώσει
την ψυχή απ' των θεών τα βέλη;
Αν είναι να τιμούν ανόσιες πράξεις,
γιατί να σέρνω το χορό στην ιερά πανήγυρη;

Μτφρ. Κ.Χ. Μύρης

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω απόσπασμα από την τραγωδία του Σοφοκλή *Οιδίπους τύραννος* και το δεύτερο αρχαίο διδαγμένο κείμενο από τα *Πολιτικά* του Αριστοτέλη (*Πολιτικά*, Α1.12, 1253a29-39), να εξηγήσετε για ποιους λόγους ο άνθρωπος μπορεί να οδηγηθεί σε ανήθικες συμπεριφορές και πράξεις.

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- α. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα ομηρικά έπη.
- β. Όταν ο Αριστοτέλης επέστρεψε από τη Μακεδονία στην Αθήνα μετά το 335 π.Χ., συνέχισε να διδάσκει στην Ακαδημία.
- γ. Στο Α' βιβλίο των *Ἠθικῶν Νικομαχείων* ο Αριστοτέλης ασχολείται με τη φύση και το περιεχόμενο της εὐδαιμονίας.
- δ. Το *λόγον ἔχον* μέρος της ψυχής σχετίζεται με τις διανοητικές και ηθικές αρετές.
- ε. Στα *Πολιτικά* η πόλις-κράτος είναι μία κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι.

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]

Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *προϊστάμενος, πρόσχαρος, περιοχή, σύγκληση, επικός*.

16^η και 17^η Διδακτική Ενότητα (Συνδυαστική)

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.1-8, 1252a1-7·b27-32

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1. 10-11, 1253a7-18

Θ. Τ. 35738

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.1-8, 1252a1-7· b27-32

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρώμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτικὴ. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρασ τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναί. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῴου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γὰρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ· λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῴων· ἡ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῴοις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Κατά τον Αριστοτέλη όλες οι μορφές κοινωνικής συμβίωσης αποσκοπούν σε κάποιο αγαθό.

2. Ο Αριστοτέλης ισχυρίζεται ότι η πολιτική κοινωνία αποτελεί την ανώτερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης.
3. Η αυτάρκεια είναι στόχος που πραγματοποιείται στο πλαίσιο κάθε κόμης ξεχωριστά.
4. Η πόλις ως μορφή κοινωνικής συμβίωσης συγκροτήθηκε για την επίτευξη πρώτα απ' όλα της ευδαιμονίας.
5. Η φύση ενός πράγματος δεν είναι παρά η ολοκλήρωσή του.

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

Ο Αριστοτέλης δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια του σκοπού, του τέλους. Σε ποια σημεία των δύο κειμένων αναφέρεται στην έννοια του σκοπού και να τα αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

Άριστοτέλης, Πολιτικά, 1253a1-8

Όλα αυτά κάνουν φανερό ότι η πόλη ανήκει στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως και ότι ο άνθρωπος είναι ένα ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε πόλη (πολιτικὸν ζῶον): ο δίχως πόλη άνθρωπος (θέλω να πω: ο εκ φύσεως δίχως πόλη άνθρωπος, όχι ο δίχως πόλη από κάποια τυχαία συγκυρία) ή είναι άνθρωπος κατώτερης ποιότητας ή είναι ένα ον ανώτερο από τον άνθρωπο· είναι σαν εκείνον που ο Όμηρος τον στόλισε με τους χαρακτηρισμούς «άνθρωπος δίχως σόι, δίχως νόμους, δίχως σπιτικό»· αυτός ο άνθρωπος, ο δίχως πόλη από τη φύση του, είναι —την ίδια στιγμή— και άνθρωπος που παθιάζεται με τον πόλεμο: είναι σαν ένα απομονωμένο πιόνι στο παιχνίδι των πεσσών.

(Από το βιβλίο του «Φιλοσοφικού Λόγου»)

Ερώτηση: Με βάση το αρχαίο διδαγμένο κείμενο και το παράλληλο κείμενο από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη, να εξηγήσετε γιατί είναι σημαντικό για τον άνθρωπο να ζει σε μία οργανωμένη κοινωνία.

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Όταν ο Αριστοτέλης ήρθε στην Αθήνα για να σπουδάσει	<p>α. η Ακαδημία είχε αρχίσει να παρακμάζει.</p> <p>β. ο Πλάτων είχε αναθέσει τη διεύθυνση της Ακαδημίας στον Ηρακλείδη.</p> <p>γ. η Ακαδημία αποτελούσε σημείο συνάντησης σημαντικών λόγιων της εποχής</p>
2. Η φιλοσοφική σχολή Περίπατος ιδρύθηκε από τον	<p>α. Αριστοτέλη.</p> <p>β. Εύδοξο.</p> <p>γ. Θεόφραστο.</p>
3. Ο Αριστοτέλης έφυγε για δεύτερη φορά από την Αθήνα	<p>α. επειδή αισθάνθηκε πως βρισκόταν σε κίνδυνο μετά τον θάνατο του Αλέξανδρου</p> <p>β. για να επιστρέψει στα Στάγειρα. γ. για να αναλάβει την αγωγή του Αλέξανδρου στη Μακεδονία.</p>
4. Από τα μέρη της ψυχής το <i>ἐπιθυμητικὸν</i> κατά τον Αριστοτέλη σχετίζεται με	<p>α. τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου.</p> <p>β. τη διατροφή.</p> <p>γ. τη φρόνηση.</p>
5. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η πόλις	<p>α. αποτελείται από όμοια στοιχεία.</p> <p>β. ως όλον αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους στοιχεία.</p> <p>γ. στοχεύει στην εὐβουλία.</p>

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]

Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στα Νέα Ελληνικά, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο κείμενο *κοινωνίαν, ἀγαθοῦ, στοχάζονται, πολιτική, τέλος*. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)

7^η και 18^η Διδακτική Ενότητα (Συνδυαστική)

Δ.Ε. 7 - Αριστοτέλης, Πολιτικά, Ι.12, 1253a-29-39,

Δ.Ε. 18 - Αριστοτέλης, Πολιτικά, Γ6. 3-4, 1281a39-b10

Θ. Τ. 35761

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.12, 1253a29-39

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]: ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἄνθρωπος ἐστίν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Γ6.3-4, 1281a39-b10

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἔστω τις ἕτερος λόγος· ὅτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι μᾶλλον τὸ πλῆθος ἢ τοὺς ἀρίστους μὲν ὀλίγους δέ, δόξειεν ἂν λέγεσθαι καὶ τιν' ἔχειν ἀπορίαν τάχα δὲ κἂν ἀλήθειαν. Τοὺς γὰρ πολλούς, ὧν ἕκαστός ἐστιν οὐ σπουδαῖος ἀνὴρ, ὅμως ἐνδέχεται συνελθόντας εἶναι βελτίους ἐκείνων, οὐχ ὡς ἕκαστον ἀλλ' ὡς σύμπαντας, οἷον τὰ συμφορητὰ δεῖπνα τῶν ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων· πολλῶν γὰρ ὄντων ἕκαστον μόνιον ἔχειν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι συνελθόντων, ὥσπερ ἓνα ἄνθρωπον τὸ πλῆθος, πολὺποδα καὶ πολὺχειρα καὶ πολλὰς ἔχοντ' αἰσθήσεις, οὕτω καὶ περὶ τὰ ἦθη καὶ τὴν διάνοιαν. Διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μόνιον, πάντα δὲ πάντες

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Η ὁρμή που σπρώχνει όλους τους ανθρώπους στη δημιουργία κοινωνίας είναι ἐμφυτη.
2. Η δικαιοσύνη είναι πολιτική αξία και αποτελεί κανόνα της κοινωνίας.

3. Ο Αριστοτέλης αποδέχεται ανεπιφύλακτα τη θέση ότι την εξουσία στην πόλη πρέπει να την ασκεί το πλήθος.

4. Κατά τον Αριστοτέλη οι πολλοί δεν είναι σε θέση να κρίνουν καλύτερα τα έργα της μουσικής και των ποιητών από τους ειδικούς.

β. Σε ποιο σημείο του δεύτερου αποσπάσματος από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη ο φιλόσοφος χρησιμοποιεί αναλογία; Να την αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια. (μονάδες 2)

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

Ποιο ερώτημα θέτει ο Αριστοτέλης στο δεύτερο απόσπασμα από τα Πολιτικά και ποια απάντηση δίνει ο ίδιος; Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνει την απάντησή του;

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

Μπαρούχ Σπινόζα, Πολιτική Πραγματεία, Ι.3·6·7

Ο Ολλανδός φιλόσοφος Μπαρούχ Σπινόζα (1632-1677) σε αυτό το έργο του (1675-76) επιχειρεί να αποδείξει πώς πρέπει να θεσμοθετείται μια κοινωνία, ώστε να διατηρηθούν η ειρήνη και η ελευθερία των πολιτών. Υποστηρίζει μία θεωρία του φυσικού δικαίου και αναλύει, όπως ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά, τις τρεις μορφές πολιτευμάτων (μοναρχία, αριστοκρατία, δημοκρατία) με βάση τις επιταγές της λογικής.

Οι άνθρωποι είναι έτσι φτιαγμένοι ώστε δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς να υπόκεινται σε κάποιο δίκαιο, κοινό για όλους [...]. Για να μπορέσει το κράτος να διατηρηθεί, θα πρέπει να οργανωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε αυτοί που το διοικούν, είτε καθοδηγούνται από τον λόγο είτε από τα πάθη, να μην έχουν τη δυνατότητα να ενεργούν κακόπιστα ή πλημμελώς. Δεν αφορούν την ασφάλεια του κράτους τα κίνητρα που οδηγούν τους ανθρώπους να κυβερνούν σωστά, αρκεί να κυβερνούν πράγματι σωστά. [...] Τέλος, εφόσον όλοι οι άνθρωποι, είτε είναι βάρβαροι είτε πολιτισμένοι, συνάπτουν παντού σχέσεις και σχηματίζουν κάποια πολιτική κοινότητα, οι αιτίες και τα φυσικά θεμέλια του κράτους δεν πρέπει να αναζητούνται στα διδάγματα του λόγου, αλλά να συνάγονται από την κοινή φύση ή την κοινή κατάσταση των ανθρώπων.

Μτφρ. Α. Στυλιανού

Ερώτηση: Να συγκρίνετε την άποψη του Σπινόζα με τις απόψεις του Αριστοτέλη για τις αιτίες που οδηγούν τους ανθρώπους να συγκροτήσουν πολιτικές κοινωνίες

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε όνομα της στήλης Α και δίπλα το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή φράση.

A	B
1. Εύδοξος από την Κνίδα	α. φίλος του Αριστοτέλη που βρήκε μαρτυρικό θάνατο
2. Ξενοκράτης	β. διδάσκει στο Λύκειο
3. Ερμίας	γ. μαθηματικός, αστρονόμος και γεωγράφος
4. Αριστοτέλης	δ. πατέρας του Αριστοτέλη
5. Νικόμαχος	ε. διευθύνει την Ακαδημία

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]

Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. άδικος	α. άρετῆ
2. σχήμα	β. δίκη
3. ενάρετος	γ. δόξειεν
4. διάκριση	δ. ἔχειν
5. άρτιος	ε. κρίνουσιν
6. δογματισμός	
7. κρατικός	

21^η Διδακτική Ενότητα

Πλούταρχος, Περί Ἀλεξάνδρου τύχης καὶ ἀρετῆς, 6, 329 A-D

Θ.Τ. 35917 – 35876 - 35838

Πλούταρχος, Περί Ἀλεξάνδρου τύχης καὶ ἀρετῆς, 6, 329 A-D

Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυματομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωικῶν αἴρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίοις ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης. Τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἰδῶλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατυπωσάμενος, Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν. Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἑλλήσιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος τοῖς δ' ὡς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτῆς τῶν ὄλων νομίζων, οὓς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος καὶ εἰς ταῦτο συνενεγκῶν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἦθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας, πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς· τὸ δ' Ἑλληνικὸν καὶ βαρβαρικὸν μὴ χλαμῦδι μηδὲ πέλτη μηδ' ἀκινάκη μηδὲ κἀνδὺ διορίζειν, ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακίᾳ τεκμαίρεσθαι, κοινὰς δ' ἐσθῆτας ἡγεῖσθαι καὶ τραπέζας καὶ γάμους καὶ διαίτας, δι' αἵματος καὶ τέκνων ἀνακεραννυμένους.

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 35917

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Πλούταρχος προτείνει να μην κατοικούμε χωρισμένοι σε πόλεις ούτε σε δήμους που έχουν διαφορετικούς νόμους.

2. Ο Ζήνων θεωρεί ότι υπάρχει ένας κοινός τρόπος ζωής και μία παγκόσμια τάξη ως αποτέλεσμα ενός κοινού νόμου.
3. Κατά τον Πλούταρχο ο Μ. Αλέξανδρος υλοποίησε το όραμα του Ζήωνα, όπως αντίστοιχα τον συμβούλευσε και ο Αριστοτέλης.
4. Η έννοια της πατρίδας κατά τους Στωικούς εκτείνεται πλέον στα όρια της οικουμένης.
5. Για τον Μ. Αλέξανδρο δεν ισχύουν παραδοσιακές διακρίσεις Έλληνας και βάρβαρος.

2. Θ.Τ. 35876

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Πλούταρχος προτείνει να μην κατοικούμε χωρισμένοι σε πόλεις ούτε σε δήμους που έχουν διαφορετικούς νόμους.
2. Ο Ζήνων θεωρεί ότι υπάρχει ένας κοινός τρόπος ζωής και μία παγκόσμια τάξη ως αποτέλεσμα ενός κοινού νόμου.
3. Κατά τον Πλούταρχο η έννοια της πατρίδας εκτείνεται πλέον στα όρια της οικουμένης.

β. Ποια συμβουλή έδωσε ο Αριστοτέλης στον Μ. Αλέξανδρο; (μονάδες 4)

3. Θ.Τ. 35838

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Ζήνων προτείνει να μην κατοικούμε χωρισμένοι σε πόλεις ούτε σε δήμους που έχουν διαφορετικούς νόμους.
2. Ο Ζήνων θεωρεί ότι υπάρχει ένας κοινός τρόπος ζωής και μία παγκόσμια τάξη ως αποτέλεσμα ενός κοινού νόμου.

3. Κατά τον Πλούταρχο ο Μ. Αλέξανδρος υλοποίησε το όραμα του Αριστοτέλη.
4. Για τον Μ. Αλέξανδρο ίσχυαν οι παραδοσιακές διακρίσεις Έλληνας και βάρβαρος.
5. Η έννοια της πατρίδας κατά τους Στωικούς περιορίζεται αποκλειστικά στα όρια της πόλης-κράτους.

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 35917

Ποιο ήταν το ιδανικό κράτος κατά τους Στωικούς; Πώς ερμηνεύεται αυτή η αντίληψη με βάση την ιστορική πραγματικότητα της εποχής;

2. Θ.Τ. 35876

Πόσο συνεπή είναι όσα εμφανίζεται ότι έπραξε ο Μ. Αλέξανδρος ως προς τη θεωρία του Ζήνωνα, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Πλούταρχος;

3. Θ.Τ. 35838

Να εξηγήσετε τους όρους *πολιτεία* και *εὐνομία* στο πλαίσιο της στωικής φιλοσοφίας.

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 35917

Πλούταρχος, *Ἠθικά*, 329 D-E

Ο Πλούταρχος αναφέρεται στην πρακτική των μεικτών γάμων, που χρησιμοποίησε ο Μ. Αλέξανδρος κατά την εκστρατεία του στην Ανατολή. Ο Δημάρατος ο Κορίνθιος, ένας φιλοξενούμενος και φίλος του Φιλίππου, όταν συνάντησε τον Αλέξανδρο στα Σούσα, περιχαρής και δακρυσμένος είπε ότι στερήθηκαν μεγάλη χαρά οι Έλληνες που πέθαναν πρωτύτερα, επειδή δεν είδαν τον Αλέξανδρο να κάθεται στο θρόνο του Δαρείου...

Με μεγάλη μου χαρά έγινα θεατής εκείνης της γαμήλιας τελετής, όταν παρέλαβε σε μια χρυσοσκέπαστη σκηνή εκατό περσίδες νύφες και εκατό γαμβρούς Μακεδόνες και Έλληνες, και ο ίδιος στεφανωμένος έψαλε πρώτος τον υμέναιο, σα να έψαλλε τον ύμνο της αληθινής φιλίας στην ένωση των μεγαλύτερων και ισχυρότερων γενών, όντας εκείνος γαμβρός μιας νύφης και προξενητής όλων των υπολοίπων και συνάμα πατέρα και προστάτης τους, συνδέοντάς τους με τα δεσμά του γάμου.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα εκδόσεων «Κάκτος»

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο κι αντλώντας στοιχεία από το αρχαίο διδαγμένο κείμενο, να εξηγήσετε τη στάση του Μ. Αλεξάνδρου απέναντι στους «βαρβάρους».

2. Θ.Τ. 35876

Μάρκος Αυρηλίου, Τὰ εἰς ἑαυτόν, §§4.4

Το έργο του Μάρκου Αυρηλίου *Τὰ εἰς ἑαυτόν* γράφτηκε μετά το 172 μ.Χ.. Στο αγωνιώδες ερώτημα της εποχής, πώς μπορεί κανείς να κατακτήσει την ευδαιμονία, απαντά ως γνήσιος στωικός: με απάθεια έναντι του εξωτερικού κόσμου.

Ένα αίσθημα που ενισχύεται από την πεποίθηση ότι η ζωή του ανθρώπου διέπεται εν τέλει από την ίδια αρμονία που διέπει τον κόσμο, ως ολότητα, και η οποία οφείλεται στην ύπαρξη του Λόγου. Αν η ικανότητα της νόησης είναι κοινή σ' εμάς τους ανθρώπους, τότε κοινός είναι και ο ορθός λόγος που μας κάνει έλλογα όντα. Αν είναι έτσι, τότε κοινός είναι και ο Λόγος που ορίζει τι να κάνουμε και τι όχι. Αν ισχύει αυτό, τότε και ο νόμος είναι κοινός. Αν είναι έτσι, τότε είμαστε συμπολίτες επομένως συμμετέχουμε όλοι σε μια κοινή πολιτεία, και η οικουμένη είναι μια μεγάλη πόλη. Ποιο άλλο κοινό πολίτευμα μπορούμε να πούμε ότι μοιράζεται το ανθρώπινο γένος; Από εκεί λοιπόν, από αυτή την «κοινή πολιτεία», αποκτούμε την ικανότητα να σκεφτόμαστε, να είμαστε λογικοί, να ζούμε με νόμους. Από πού αλλού;

Μτφρ. Γ. Αβραμίδης

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο και αξιοποιώντας τις αναφορές του Πλουτάρχου, να περιγράψετε τα χαρακτηριστικά της πολιτείας του Ζήωνα και να εξηγήσετε γιατί θεωρούσε όλους τους ανθρώπους συνδημότες και συμπολίτες.

3. Θ.Τ. 35838

Αρριανός, Αλεξάνδρου Ανάβασις, §§7.30.1-7.30.2

Το συγγραφικό έργο του Αρριανού είναι ογκώδες και με ποικίλο περιεχόμενο. Το σπουδαιότερο έργο του είναι η Αλεξάνδρου Ανάβασις, το οποίο διαιρείται σε επτά βιβλία, κατά μίμηση της *Κύρου Αναβάσεως* του Ξενοφώντα, και εξιστορεί την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου από την αρχή της ως την ημέρα του θανάτου του.

Και όποιος κατακρίνει τον Αλέξανδρο ας μην τον κατακρίνει παρουσιάζοντας μονάχα τα αξιοκατάκριτα έργα του, αλλά αφού συγκεντρώσει κατά μέρος όλες μαζί τις πράξεις του Αλεξάνδρου, ας αναλογιστεί τότε ποιός είναι ο ίδιος και με ποιά τύχη και τί έγινε εκείνος που κατακρίνει και σε ποιο βαθμό ανθρώπινης ευτυχίας έφτασε, εφόσον έγινε ο αδιαφιλονίκητος βασιλιάς και των δύο ηπείρων και έφτασε παντού το όνομά του, ενώ

ο ίδιος είναι ένας μάλλον ασήμαντος άνθρωπος και καταγίνεται με ασήμαντα πράγματα, χωρίς να μπορεί και αυτά ακόμη να τα βάλει σε τάξη. Γιατί εγώ τουλάχιστο νομίζω ότι δεν υπήρχε την εποχή εκείνη ούτε ανθρωπίνη φυλή ούτε πόλη ούτε κανένας άνθρωπος, στον οποίο δεν είχε φτάσει το όνομα του Αλεξάνδρου. Νομίζω, λοιπόν, ότι δεν ήταν δυνατό να γεννηθεί χωρίς θεία παρέμβαση ένας τέτοιος άνθρωπος ο οποίος δεν έμοιαζε με κανέναν άλλο. Και αυτό φανερώθηκε με χρησμούς που λένε ότι δόθηκαν για τον θάνατο του Αλεξάνδρου, με διάφορα οράματα που είδαν διαφορετικά άτομα και με διάφορα όνειρα που εμφανίστηκαν σε διαφορετικούς ανθρώπους και ακόμη με την τιμή που του απονέμουν μέχρι σήμερα οι άνθρωποι και με την επιβίωση της μνήμης του πέρα από το ανθρώπινο μέτρο· ακόμη και σήμερα, ύστερα από τόσο χρόνο, δίδονται και άλλοι χρησμοί προς τιμή του Αλεξάνδρου στον λαό των Μακεδόνων.

Μτφρ. Θ.Χ. Σαρικάκης

Ερώτηση: Στο παραπάνω παράλληλο κείμενο ο Αρριανός ολοκληρώνει το έργο του Αλεξάνδρου *Ανάβασις* διατυπώνοντας συγκεκριμένες κρίσεις για τον Μ. Αλέξανδρο. Σε ποιον βαθμό αυτές επιβεβαιώνονται από τις αναφορές του Πλουτάρχου στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο;

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 35917

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε φράση της στήλης Α και δίπλα το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί στο σωστό όνομα. Τα ονόματα της στήλης Β είναι δυνατόν να αντιστοιχούν σε περισσότερες από μία σωστές φράσεις της στήλης Α (ένα όνομα της στήλης Β περισσεύει).

A	B
1. «εὐδαιμονίη οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδὲ ἐν χρυσῶ· ψυχὴ οἰκητήριον δαίμονος»	α. Ηρόκλειτος β. Δημόκριτος
2. «ἢ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν»	γ. Πρωταγόρας δ. Αριστοτέλης

3. «ἦθος ἀνθρώπων δαίμων»	
4. «εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη»	
5. «ὄσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν»	

2. Θ.Τ. 35876

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Με τη μαιευτική μέθοδο ο Σωκράτης	α. παραθέτει εξαρχής κάποια θεωρία την οποία προσπαθεί να αποδείξει. β. προσπαθεί να εξαχθεί η σωκρατική άποψη από τον αντίπαλο. γ. αναιρεί σταδιακά τις θέσεις του συνομιλητή και προσπαθεί να εξαχθεί ένα νέο συμπέρασμα.
2. Ένα από τα δύο θέματα του διαλόγου Πρωταγόρας είναι	α. η φύση της αρετής. β. η σημασία της διαλεκτικής. γ. η δημιουργία του ανθρώπου.
3. Ο μύθος του Πρωταγόρα αντλεί έμπνευση	α. από τον Ησίοδο και τον Αισχύλο. β. από τον Όμηρο και τον Ησίοδο. γ. από τον Όμηρο και τον Αισχύλο.
4. Στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του Αριστοτέλης συνέβαλε	α. η επαφή με τον Πλάτωνα από την πρώτη στιγμή που ο Αριστοτέλης έφτασε στην Ακαδημία. β. η συνάντησή του στην Ακαδημία με σημαντικούς λόγιους της εποχής.

	γ. η αριστοκρατική του καταγωγή.
5. Σύμφωνα με τα Πολιτικά του Αριστοτέλη η πόλις-κράτος είναι ένα όλον	α. με όμοια μέρη. β. με αποκλειστικό στόχο τον πλούτο. γ. αποτελούμενο από κυβερνώντες και κυβερνώμενους.

3. Θ.Τ. 35838

Να ταξινομήσετε τα ακόλουθα γεγονότα στην κατάλληλη χρονική σειρά ξεκινώντας από τα παλαιότερα χρονικά το παλαιότερο χρονικά (ένδειξη 1) και καταλήγοντας στο νεότερο χρονικά (ένδειξη 5):

- α. Ο Πλάτων πραγματοποίησε το πρώτο ταξίδι του στη Σικελία.
- β. Ο Αριστοτέλης ανέλαβε την εκπαίδευση του Μεγάλου Αλεξάνδρου.
- γ. Ο Πλάτων ίδρυσε την Ακαδημία.
- δ. Ο Σωκράτης καταδικάστηκε σε θάνατο από τους Αθηναίους.
- ε. Ο Αριστοτέλης πέθανε στη Χαλκίδα.

1 - 2 - 3 - 4 - 5 -

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 35917

Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο κείμενο: *καταβαλομένου, κεφάλαιον, στάσεων, διαίτας, τραπέζας*. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της(μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

2. Θ.Τ. 35876

Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν

A	B
1. διαιρέτης	α. αίρεσιν
2. ενάρετος	β. εἷς
3. ένας	γ. παρέσχεν
4. είσοδος	δ. νομίζων
5. άσχημος	ε. πατρίδα
6. πατέρας	
7. νόμος	

3. Θ.Τ. 35838

Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. αίρεσιν	α. αναιρώ
2. έπιμελόμενος	β. ανάγωγος
3. συνήγε	γ. συνήθεια
4. ήθη	δ. αμέλεια
5. άνακεραννυμένους	ε. κρατήρας
	η. μελλοντικός
	θ. έπαρση

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

7^η και 16^η Διδακτική Ενότητα (Συνδυαστική)

ΘΕΜΑ Α1.

α.

1-Σ: τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες

2-Λ: μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη

3-Σ: πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἶπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναίαι

β. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο άνθρωπος διαθέτει από τη φύση του ορισμένα όπλα, όπως είναι η ικανότητα για ορθή σκέψη και σωστό τρόπο συμπεριφοράς. Ωστόσο, η φυσική προδιάθεση του ανθρώπου για το αγαθό δεν σημαίνει και ότι θα καταλήξει οπωσδήποτε σε αυτό. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τον νου και τις ικανότητές του και για το κακό.

ΘΕΜΑ Β1.

Θ.Τ. 26168

Η πολιτική λειτουργία έχει τις ρίζες της σε μια τάση που εμπεριέχεται στη φύση του ανθρώπου (*φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν*). Από κει και πέρα έρχεται η έλλογη βούληση ορισμένων ανθρώπων από τους οποίους συγκροτείται πρωτογενώς η κοινότητα (*οἱ πρῶτοι συστήσαντες*) και αυτό είναι κάτι που και πάλι ανάγεται στη φυσική ανθρώπινη δημιουργικότητα. Ο Αριστοτέλης δεν αντιφάσκει όταν υποστηρίζει ότι οι πόλεις-κράτη είναι και φυσικές κοινωνίες και προϊόντα σκόπιμης επινοητικότητας. Δεν εννοεί δηλαδή ότι οι πολιτικές κοινωνίες είναι φυσικές με τον ίδιο τρόπο που είναι φυσικές οι αποικίες των μυρμηγκιών ή τα σμήνη των μελισσών, δηλαδή ως προϊόντα ενστίκτου, αλλά ότι έχουν σχηματιστεί για να υπηρετήσουν κάποια φυσική ανάγκη, την ανάγκη λ.χ. της επιβίωσης σε συνδυασμό με την ανάγκη για μια καλή ζωή. Έτσι, η κοινωνία της πόλεως που γεννήθηκε από συνδυασμούς οικογενειών και κωμών, δεν υπηρέτησε μόνο τη φυσική ανάγκη της επιβίωσης ακόμη πιο αποτελεσματικά, αλλά υπηρέτησε και τον πρόσθετο σκοπό να δοθεί στα μέλη της η δυνατότητα να ζουν καλά (*τὸ εὖ ζῆν*). Άρα, άλλο πράγμα η «φυσική» ιδιότητα, η «φυσικότητα» της πόλης με την έννοια του «τέλους», και άλλο η «κατασκευή» και η «συγκρότησή» της. Για το τελικό δηλαδή αποτέλεσμα είναι απαραίτητα δύο πράγματα: η «φύση» και η «τέχνη»· κάτι παραπάνω: η συνεργασία «φύσης» και «τέχνης». Δεν είναι, επομένως, παράξενο που η πόλη για τον Αριστοτέλη είναι συγχρόνως αποτέλεσμα και έμφυτης τάσης και ανθρώπινο δημιούργημα. [234 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β2.

Θ.Τ. 26168

Σύμφωνα με τον Χορό στο απόσπασμα από την τραγωδία *Οιδίπους τύραννος* του Σοφοκλή, η «ύβρη φυτεύει τύραννο». Όταν δηλαδή η ύβρις φτάνει στο σημείο να

προσβάλλει το κύρος των αιώνιων νόμων και των ηθικών αρχών που διέπουν τις πολιτικές κοινωνίες, τότε γεννά τον τύραννο, αυτόν που εξουσιάζει πλέον με τη βία, και πορεύεται προς τον δρόμο της αναπόδραστης τιμωρίας. Ο υβριστής, όταν φθάσει στο υψηλότερο βάθος της υπεροψίας και της ασέβειας, καταπίπτει στο βάραθρο της ολοκληρωτικής συμφοράς. Το ίδιο ισχύει και για όλους όσοι εξισώσουν το δίκαιο με το άδικο ή κερδίζουν παράνομα κέρδη απολαμβάνοντας τον οίστρο που τους δίνει η εξουσία. Συνεπώς, ο Χορός εδώ με έμμεσο τρόπο αποδίδει τις ανήθικες πράξεις των ανθρώπων στην αλαζονεία της εξουσίας, στην υπεροψία και την ασέβεια προς τους θεούς και στην επιθυμία για άνομα κέρδη. Παρόμοια και ο Αριστοτέλης στο δεύτερο κείμενο από τα Πολιτικά αποδίδει τις αιτίες της άδικης συμπεριφοράς στη ροπή πολλών ανθρώπων προς τις ερωτικές ηδονές και την πλεονεξία (πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον). Όταν ο άνθρωπος δεν πραγματώνει τη φύση του και ουσιαστικά την έχει απωλέσει (χωρισθείς νόμου καὶ δίκης) καταλήγει να γίνεται το χειρότερο από όλα τα έμβια όντα (ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον). Ο άνθρωπος είναι ανώτερος από όλα τα έμβια όντα, μόνο όταν με τη λογική υπερβαίνει την πρωτόγονη κατάσταση στην οποία συχνά τον οδηγούν οι ενστικτώδεις ενέργειες (ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ). Η λογική είναι αυτή που τον οδηγεί να ζει σύμφωνα με τον νόμο και τη δικαιοσύνη. Αυτό σημαίνει ότι με την κυριαρχία του νόμου ελέγχονται και υποτάσσονται οι παθολογικές ορμές και ορέξεις, ενώ ο άνθρωπος χωρισθείς νόμου και δίκης, αν απομακρυνθεί από τον νόμο και τη δικαιοσύνη, επιστρέφει στην πρωτόγονη κατάσταση. Τότε δικαιολογημένα χαρακτηρίζεται ως το πιο ανόσιο και άγριο ζώο (χεῖριστον πάντων), αφού στρέφεται πλέον στην υπερβολή και στην αδικία, διαπράττοντας, επομένως, ὕβρη σύμφωνα με τα λεγόμενα του Χορού.[309 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β3.

Θ. Τ. 26168

α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Σ

ΘΕΜΑ Β4.

Θ.Τ. 26168

- συνεστηκυῖαν, συστήσας
- χάριν
- περιέχουσα, ἔχουσα, ἔχων
- καλουμένη
- ἔπος, εἶπειν

16^η και 17^η Διδακτική Ενότητα (Συνδυαστική)

ΘΕΜΑ Α1.

1-Σ: *καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν*

2-Σ: *τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική.*

3-Λ: *Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκείας*

4-Λ: *γυνομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν*

5-Σ: *ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.*

ΘΕΜΑ Β1.

Στο πρώτο από τα δύο αποσπάσματα δια φαίνεται η έννοια του σκοπού πίσω από πολλές εκφράσεις, καθώς η αριστοτελική εξήγηση για τη σύσταση της πόλης είναι τελολογική. Για τον Αριστοτέλη το νόημα και ο χαρακτήρας κάθε πράγματος στον κόσμο πρέπει να αναζητηθεί στο τέλος, στον σκοπό της ύπαρξής του. Έτσι, κάθε κοινωνία συγκροτήθηκε επειδή έχει σκοπό κάποιο αγαθό (*πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν*) και οι άνθρωποι ενεργούν για χάρη, δηλαδή με σκοπό αυτό που θεωρούν αγαθό (*τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες*). Επομένως, όλες οι κοινωνίες που συγκροτούν οι άνθρωποι στοχεύουν σε κάποιο αγαθό (*πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται*).

Επίσης, η πόλη που συγκροτεῖται από κώμες είναι τέλεια, Δηλαδή έχει πετύχει τον σκοπό της αὐταρκείας (*Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις*). Η λέξη τέλος δηλώνει ως γνωστόν τον σκοπό, δηλαδή τον προορισμό για τον οποίο είναι πλασμένο το καθετί· επομένως, η χρήση του επιθέτου τέλειος υποδηλώνει την ολοκλήρωση του εξελικτικού κύκλου από την οικία στην κώμη και από την κώμη στην πόλη. Στη συνέχεια, η πρόθεση ἔνεκεν υποδηλώνει την έννοια του διττού σκοπού της πόλης με τον ισχυρισμό ότι δημιουργήθηκε για να διασφαλίσει τη ζωή, αλλά υπάρχει για χάρη της ευζωίας (*γυνομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὔσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν*). Στο απόσπασμα, επίσης, καταγράφεται ρητά δύο φορές η λέξη τέλος/σκοπός (*Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν*) καθώς η αριστοτελική σκέψη γενικεύει θεωρώντας την πολιτική κοινωνία σκοπό και ολοκλήρωση όλων των κοινωνιών κάτι που ως φύση είναι ολοκλήρωση των πάντων.

Στο δεύτερο απόσπασμα η έννοια του σκοπού διατυπώνεται με αρνητικό τρόπο με την επιλογή του επιρρημάτος «μάτην» (ματαιώς, ανωφελώς, άσκοπα) στη φράση «Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ». Σύμφωνα με την αριστοτελική αντίληψη στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, τα πάντα εξυπηρετούν ορισμένη σκοπιμότητα, από την οποία και νοηματοδοτούνται. Έτσι, σύμφωνα με την τελολογία του Αριστοτέλη, ο άνθρωπος είναι εφοδιασμένος με την ικανότητα του λόγου για να δηλώνει το ωφέλιμο και το βλαβερό, το δίκαιο και το άδικο, να αντιλαμβάνεται το καλό και το κακό και για να δημιουργεί οικογένεια και έτσι μπορεί να συγκροτεί την οικογένεια και την πόλη, κάτι που αποτελεί φυσικό σκοπό του ανθρώπου. [357 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β2.

Η πόλη ως πολιτική κοινωνία εμπεριέχει κάθε σκοπό για να εξασφαλιστεί η ζωή των μελών της, τόσο σε επίπεδο επιβίωσης (ζῆν), όσο και ευδαιμονίας (εὖ ζῆν). Έτσι, ο άνθρωπος μόνο μέσα στο πλαίσιο της πόλης μπορεί να επιδείξει το φυσικό σκοπό της ζωής.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η κοινωνικότητα του ανθρώπου και η σύσταση της πόλης ανάγονται στη φύση, αντίθετα με ό,τι υποστήριζαν ορισμένοι σοφιστές, ότι οι πολιτικοί θεσμοί και οι νόμοι αποτελούν προϊόντα ανθρώπινα, κοινωνικές συμβάσεις που έρχονται σε σύγκρουση με τις φυσικές διεργασίες. Στο πλαίσιο της πόλης επιτυγχάνεται η αυτάρκεια, που αποτελεί θεμελιώδες γνώρισμά της και πρωταρχική επιδίωξή της. Με αυτήν δηλώνεται η επάρκεια των αγαθών που είναι απαραίτητα για την απόκτηση και διατήρηση της συλλογικής ευτυχίας (εὐδαιμονίας). Πρόκειται για τα αγαθά εξωτερικά (υλικά), σωματικά και ψυχικά. Στο πλαίσιο της πόλης, επίσης, μπορούν να εξασφαλιστούν όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις του εὖ ζῆν, της καλής κοινωνικής ζωής: α) επάρκεια τροφής, β) ποικιλία τεχνών και τεχνιτών, γ) επαρκής οπλισμός, δ) οικονομική ευπορία, ε) θρησκευτικοί θεσμοί και, το πιο σημαντικό, στ) θεσμοί δικαιοσύνης.

Επομένως, η ζωή σε μια οργανωμένη κοινωνία είναι αναγκαιότητα σύμφωνη με τη φύση του ανθρώπου. Γι' αυτό ο άνθρωπος έχει από τη φύση το ξεχωριστό γνώρισμα του λόγου, δηλαδή της γλώσσας, αλλά και της λογικής. Εφόσον στη φύση τίποτα δεν γίνεται άσκοπα, ο λόγος, ως διανοητική δραστηριότητα και ως τρόπος επικοινωνίας, είναι αναγκαίος για να επιτευχθεί η κοινωνική ζωή μέσα στην πόλη.

Σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο ο άνθρωπος ζει κατ' ανάγκη μέσα σε πόλεις και η κοινωνική ζωή δεν αποτελεί επιλογή του, αλλά είναι σύμφωνη με τη φύση του. Έτσι, ο άνθρωπος συγκροτεί κοινωνικές οντότητες, από τις οποίες η πόλη αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη μορφή κοινωνικής ζωής. Σε κάθε άλλη περίπτωση η ζωή έξω από την πόλη είναι αποτέλεσμα κάποιας συγκυρίας, όπως για παράδειγμα συνέβη με τον

Φιλοκτήτη, ή μια ιδιαιτερότητα που εξαίρει τον άνθρωπο σε ον κατώτερο ή ανώτερο. Η άποψη αυτή δεν είναι κάτι καινούριο, αλλά παραπέμπει και στην ομηρική αντίληψη για τον άνθρωπο που παθιάζεται με τον πόλεμο και είναι χωρίς συγγενείς, σπίτι και νόμους, σαν πιόνι χωρίς θέση και ρόλο μέσα στο παιχνίδι (349 λέξεις).

ΘΕΜΑ Β3. 1-γ, 2-γ, 3-α, 4-α, 5-β

ΘΕΜΑ Β4.

- Στην εκδήλωση παραβρέθηκε όλη η καλή κοινωνία της πόλης.
- Το ύψιστο χριστιανικό αγαθό βρίσκεται στη μεταθανάτια ζωή.
- Στοχάσου καλά όλα όσα άκουσες.
- Το κράτος χρειάζεται να επιδείξει μια πολιτική περισσότερο φιλική προς τον πολίτη.
- Θα έρθω στο τέλος του μήνα.

7^η και 18^η Διδακτική Ενότητα (Συνδυαστική)

ΘΕΜΑ Α1.

α.

1-Σ: Φύσει μὲν οὖν ἡ ὄρμη ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν

2-Σ: Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν

3-Λ: ὅτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι μᾶλλον τὸ πλῆθος ἢ τοὺς ἀρίστους μὲν ὀλίγους δέ, δόξειεν ἂν λέγεσθαι καὶ τιν' ἔχειν ἀπορίαν τάχα δὲ κἂν ἀλήθειαν

4-Λ: Διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν

β. Ο Αριστοτέλης μεταχειρίζεται αναλογία όταν παρατηρεῖ ότι τα δείπνα που υλοποιούνται με τη συνδρομή των πολλών είναι καλύτερα από εκείνα που αναλαμβάνει ένας χορηγός και ότι το πολιτικό σώμα όταν συγκροτεῖται από πολλούς, μοιάζει με έναν ἄνθρωπο που ἔχει πολλά πόδια, χέρια και αισθήσεις και κατά συνέπεια υπερέχει ἔναντι των λίγων ἀρίστων και ἠθικά και διανοητικά

ΘΕΜΑ Β1.

Το ερώτημα που συζητεῖ ο Αριστοτέλης στο δεύτερο απόσπασμα εἶναι αν την εξουσία στην πόλη-κράτος πρέπει να ασκεί ο δήμος, δηλαδή η πλειοψηφία των πολιτών, ἢ οἱ λίγοι ἀρίστοι. Η επιφυλακτική διατύπωση (με δύο δυναμικές ευκτικές και την ἔκφραση ἔχει ἀπορίαν) στην ἴδια περίοδο δηλώνει κλιμακωτά μείωση της αμφιβολίας. Από το πιθανολογικό μιας εντύπωσης και μιας κοινόλεκτης θέσης (δόξειεν ἂν λέγεσθαι) περνά στη συνειδητοποίηση του προβλήματος (ἔχει ἀπορίαν) και από αυτήν στην πιθανότητα για προσέγγιση της ἀλήθειας (τάχα δὲ κἂν ἀλήθεια). Ο Αριστοτέλης εφαρμόζει ἐδῶ υποδειγματικά την απορητική μέθοδο στη διερεύνηση ενός αμφιλεγόμενου ζητήματος και προχωρά στη διατύπωση της γνωστής ως αθροιστικής θεωρίας, μιας θεωρίας που αποτελεί το βασικό ἔως σήμερα επιχείρημα υπέρ της δημοκρατίας. Η ιδέα ἦταν παλιά, ἤδη διατυπωμένη στον Όμηρο περιγράφοντας (στη ραψωδία Ν της Ιλιάδας) μια φοβερή μάχη Αχαιῶν-Τρώων δίπλα στα καράβια, βάζει κάποια στιγμή στο στόμα του Ποσειδώνα την ἀκόλουθη φράση, με την οποία ο θεός θέλει να ἐμψυχώσει τον ἥρωα Ἰδομενέα (στ. 237): «κι οἱ πιο ἀχαμνοί, σαν πουν να σμίξουνε, κάτι θα κάνουν πάντα» («συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν»). Για να τεκμηριώσει τη συγκεκριμένη πολιτική θέση ὅτι κυρίαρχο στην πολιτική κοινότητα ἀρμόζει να εἶναι το πλῆθος των πολιτών και ὄχι η μειοψηφία των λίγων ἀρίστων, παραθέτει το επιχείρημα ὅτι το πολιτικό σώμα, ὅταν συγκροτεῖται από τους πολλούς (συνελθόντας/σύμπαντας), εἶναι ἀνώτερο από τους λίγους ἀρίστους. Ὅπως τα δείπνα που πραγματοποιούνται με τη συνδρομή πολλών εἶναι καλύτερα από εκείνα που αναλαμβάνει ἕνας χορηγός, ἔτσι και το πολιτικό σώμα των πολλών μοιάζει με ἄνθρωπο με πολλά πόδια, χέρια και αισθήσεις ο οποίος εἶναι πιο ικανός από το πολιτικό σώμα των λίγων ἀρίστων. Συνεπώς, οἱ πολλοὶ συνεισφέρουν στο πεδίο της ἀρετῆς και της φρόνησης ο καθένας σωρευτικά το λιθαράκι του με ἀποτέλεσμα να μποροῦν να κρίνουν καλύτερα και να αποφασίζουν πιο συνετά από οποιοδήποτε πολιτικό σώμα που

συγκροτείται από λίγους αρίστους. Επιπλέον, οι πολλοί είναι αποδεδειγμένα ανώτεροι κριτές στην περίπτωση των έργων τέχνης. Συνοπτικά, από την παρατήρηση ότι στο πλαίσιο μιας συνεργασίας ή μιας ομαδικής προσπάθειας πολλαπλασιάζονται οι ατομικές ικανότητες και το τελικό αποτέλεσμα ενδέχεται να είναι πολλαπλάσιο γινόμενο και όχι απλό άθροισμα, καταλήγει ο φιλόσοφος στη διαπίστωση ότι ο λαός που συνέρχεται σε μια συνέλευση και απαρτίζει ένα πολιτικό σώμα παύει να έχει τις ιδιότητες κάθε μέλους του και αποκτά νέες που αρμόζουν σε ένα οργανικό σύνολο, το οποίο μπορεί να επιδεικνύει «υπερ-άνθρωπες» ικανότητες. [391 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β2.

Κατά τον Αριστοτέλη το πολιτικό φαινόμενο θεμελιώνεται στην ανθρώπινη φύση με την έννοια ότι ο άνθρωπος από την ίδια τη βιολογική δομή του είναι προσανατολισμένος να ζει σε οργανωμένη πολιτικά κοινωνία, στο πλαίσιο της οποίας είναι επιτεύξιμη η ευδαιμονία του. Θεωρεί ότι το καλό και το κακό συνυπάρχουν ως δυνατότητες της ανθρώπινης φύσης και από τη στιγμή που ο άνθρωπος ολοκληρώσει τη φύση του (τελεωθείς) επιβεβαιώνοντας την κοινωνικότητά του καταλήγει να είναι το ανώτερο έμβιο ον. Όταν όμως δεν πραγματώνει την κοινωνική φύση του (χωρισθείς νόμου και δίκης) καταλήγει να είναι το χειρότερο έμβιο ον (άνοσιώτατον και άγριώτατον). Κατά παρόμοιο τρόπο και ο Σπινόζα επικαλείται την έμφυτη τάση του ανθρώπου να συγκροτεί ένα είδος πολιτικής κοινότητας και να συνυπάρχει με άλλους του είδους του. Θεωρεί ότι η πολιτική κοινωνία ανάγεται στη φύση και ότι η πολιτική κατάσταση δεν διαφέρει ριζικά από τη φυσική κατάσταση του ανθρώπου, για αυτό και το κράτος θεωρείται φυσικό, περίπου όπως στον Αριστοτέλη (Οι άνθρωποι είναι έτσι φτιαγμένοι ώστε δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς να υπόκεινται σε κάποιο δίκαιο, κοινό για όλους). Επομένως, φαίνεται να υποστηρίζει μια θεωρία του φυσικού δικαίου το οποίο ωθεί τους ανθρώπους να συνάπτουν κοινωνικές σχέσεις και να συνδιαμορφώνουν πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες. Ο Σπινόζα έρχεται έτσι πιο κοντά στην αριστοτελική αντίληψη του ανθρώπου ως φύσει πολιτικού ζώου δίνοντας έμφαση στην εσωτερική ανάγκη για δικαιοσύνη η οποία οφείλεται στην ανθρώπινη φύση. Επιπλέον, και ο Σπινόζα απορρίπτει την ιδέα μίας φυσικής συνύπαρξης των ανθρώπων χωρίς νόμους, θεσμούς, κοινωνική οργάνωση, αφού κάτι τέτοιο αντίκειται ολοφάνερα στην ανθρώπινη φύση/κατάσταση (οι αιτίες και τα φυσικά θεμέλια του κράτους ... να συνάγονται από την κοινή φύση ή την κοινή κατάσταση των ανθρώπων). Η συλλογιστική ωστόσο του Σπινόζα προχωρά ένα βήμα παραπέρα από αυτή του Αριστοτέλη όταν απαιτεί από το κράτος να αφαιρεί εκ των προτέρων τη δυνατότητα να ενεργούν κακόπιστα αυτοί που το διοικούν. [306 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β3.

1-γ, 2-ε, 3-α, 4-β, 5-δ

ΘΕΜΑ Β4.

1-β, 2-δ, 3-α, 4-ε, 6-γ

21^η Διδακτική Ενότητα

ΘΕΜΑ Α1.

1. Θ.Τ. 35917

1-Λ: Καὶ μὴν ἢ πολὺ θαυματομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωικῶν αἵρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους

2-Σ: εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης. Τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν

3-Λ: Ἀλέξανδρος δὲ τῶ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν. Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῶ

4-Σ: πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας

5-Σ: τὸ δ' Ἑλληνικὸν καὶ βαρβαρικὸν μὴ χλαμῦδι μηδὲ πέλτη μηδ' ἀκινάκη μηδὲ κἀνδύδι διορίζειν

2. Θ.Τ. 35876

α.

1-Σ: ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους

2-Σ: εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης

3-Λ: τοῦ τὴν Στωικῶν αἵρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα ... ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας

β.

Ἡ συμβουλή του Ἀριστοτέλη πρὸς τον Ἀλέξανδρο εἶχε δύο σκέλη:

1. να συμπεριφερθεῖ πρὸς τους Ἕλληνες ὡς ἡγέτης καὶ πρὸς τους ξένους λαούς, τους μὴ Ἕλληνες, τους ἀλλόγλωσσους, ὡς δεσπότης.

2. να φροντίζει τους Ἕλληνες σαν να εἶναι φίλοι καὶ συγγενεῖς του, τους μὴ Ἕλληνες σαν να εἶναι ζῶα ἢ φυτὰ.

3. Θ.Τ. 35838

- 1-Σ: ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους
- 2-Σ: ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἦ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης.
- 3-Λ: Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῶ, τοῖς μὲν Ἑλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος
- 4-Λ: τὸ δ' Ἑλληνικὸν καὶ βαρβαρικὸν μὴ χλαμύδι μηδὲ πέλτη μηδ' ἀκινάκη μηδὲ κάνδυ διορίζειν, ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακία τεκμαίρεσθαι
- 5-Λ: ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἦ καὶ κόσμος / πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι

ΘΕΜΑ Β1.

1. Θ.Τ. 35917

Ο Ζήνων ο Στωικός περιγράφει την ιδανική πολιτεία στην οποία οι πολίτες, ενωμένοι σε ένα σχηματισμό συμπολιτών, ζουν με κοινούς νόμους, ίδιο τρόπο ζωής και με κοινή τάξη πραγμάτων. Ευρύτερα, ο Ζήνων με τη φιλοσοφία του φέρνει νέα ήθη, απορρίπτει την εγκύκλιο παιδεία, τα δημόσια κτήρια (ναούς, δικαστήρια, γυμναστήρια), το νόμισμα και τους γάμους, ενώ προτείνει μεταξύ άλλων κοινοκτημοσύνη των γυναικών και κοινά ρούχα για άνδρες και γυναίκες ανεξαρτήτως φύλου. Στην ουσία πρόκειται για μία ριζοσπαστική αποβολή των δημοσίων θεσμών, καθώς καταργούνται οι θεμελιώδεις κοινωνικοί και οικονομικοί θεσμοί του ελληνικού κόσμου. Συγκεκριμένα, ο ιδρυτής της Στοάς διαπιστώνει ότι η πόλη-κράτος λειτουργεί ως κέντρο διαρκούς ανταγωνισμού εξ αιτίας λανθασμένων διακρίσεων και σχέσεων υποταγής μεταξύ των ανθρώπων, οι οποίες πιθανόν να οδηγήσουν σε λανθασμένες κρίσεις, πάθη, κακία και φαυλότητα. Η Πολιτεία του, επομένως, είναι μία κοινότητα σοφών και ενάρετων ανθρώπων, όπου η ιδιότητα του πολίτη είναι μία μόνο πτυχή της ηθικής προσωπικότητας. Η βασική θέση του Ζήωνα είναι: να μη νιώθουμε τους εαυτούς μας ως κατοίκους ξεχωριστών πόλεων ή δήμων, οι οποίοι ακολουθούν τους ιδιαίτερους κανόνες δικαίου που έχουν θεσπιστεί σε καθεμία πόλη ή σε κάθε δήμο χωριστά, αλλά προτείνει να θεωρούμε πως όλοι οι άνθρωποι είναι συνδημότες και συμπολίτες, να επικρατεί ένας κοινός τρόπος ζωής (εἷς βίος), δηλαδή με αξίες, ήθη, έθιμα κτλ. κοινά για όλους, να υπάρχει μία ενιαία τάξη (εἷς κόσμος), δηλαδή ένας κοινός τρόπος οργάνωσης ως αποτέλεσμα ενός κοινού νόμου που εξασφαλίζει την ευνομία, την αρμονία και την ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων. Το ιδανικό κράτος, λοιπόν, δεν αναγνωρίζει τους φραγμούς της εθνικότητας ή του ιστορικού κράτους. Περιλαμβάνει μία ιδανική παγκόσμια αυτοκρατορία, με όλους τους ανθρώπους, χωρίς να υφίστανται φυλετικές, θρησκευτικές, νομικές, πολιτικές και πολιτισμικές διακρίσεις μεταξύ τους. Ακόμη, δεν

υπάρχει η διάκριση των πολιτών της πόλης σε ελεύθερους και δούλους, επειδή η κοινωνία της είναι ενιαία με την δική τους εκούσια συναίνεση. Πρέπει, όμως, να διευκρινιστεί ότι αυτή η κοσμική αυτοκρατορία δεν νοείται ως πολιτική δύναμη, αλλά κυρίως ως πνευματική ενότητα γνώσης και βούλησης, η οποία περιοριζόταν εκ των πραγμάτων μόνο στους σοφούς.

Ο Στωικός Ζήνων κάνει τη δική του, εναλλακτική, πολιτική πρόταση για την ιδανική πολιτεία, στο πλαίσιο όμως μιας εποχής που αλλάζει. Η πολιτεία του είναι σύλληψη που αποτυπώνει και εξυπηρετεί τις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά τις κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου στην Ανατολή. Η πόλις-κράτος αντικαταστάθηκε σε μεγάλο βαθμό από ένα οικουμενικό κράτος, όπου αλλοεθνείς ζούσαν με κοινούς νόμους και κοινή διοίκηση.[397 λέξεις]

2. Θ.Τ. 35876

Ο Πλούταρχος, για να τεκμηριώσει τη σύνδεση του έργου του Αλέξανδρου με τη στωική διδασκαλία για την οικουμενική (κοσμική) πόλη, αναφέρει επιγραμματικά τις διάφορες πλευρές της πολιτικής του Αλέξανδρου. Αρχικά, προβάλλει την πεποίθηση πως με την εκστρατεία και τις ενέργειές του ο Αλέξανδρος εκπλήρωνε μια θεϊκή αποστολή (**ἦκειν θεόθεν**) η οποία περιελάβανε τα εξής: α) την επιβολή μιας οικουμενικής τάξης πραγμάτων (**κοινὸς ἀρμοστής**) β) τη συμφιλίωση όλων των λαών (**διαλλακτῆς τῶν ὅλων**). Δηλαδή, ο Πλούταρχος θεωρούσε πως ο Αλέξανδρος οραματιζόταν ένα οικουμενικό κράτος στο οποίο όλοι οι λαοί θα ζούσαν ισότιμα και δεν θα αισθάνονταν κάποιος ότι ήταν υποταγμένοι σε άλλους, πράγμα που θα γεννούσε εξεγέρσεις και συνωμοσίες από τη μία πλευρά, αλλά και τιμωρητικές συμπεριφορές από την πλευρά του κατακτητή. Στη συνέχεια, ο Πλούταρχος αναδεικνύει την επέκταση και σταθεροποίηση της κυριαρχίας του Αλέξανδρου με τις ακόλουθες ενέργειες: α) την ειρηνική ένταξη των φυλών και των λαών που συναντούσε κατά την εκστρατεία του, αλλά και τη χρήση της δύναμης των όπλων για όσους δεν έπειθε να ενωθούν μαζί του χωρίς αντίσταση (**συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος**), β) την ενσωμάτωση των κατακτημένων λαών στο κράτος του, μέσα από ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης (με ανάμειξη των ηθών και εθίμων, ανάμειξη των διαφορετικών τρόπων ένδυσης και διατροφής και με ενθάρρυνση ή οργάνωση μεικτών γάμων), γ) τη νέα αντίληψη για την πατρίδα, αφού πλέον πατρίδα τους είναι η οικουμένη, και όχι μόνο η πόλη από την οποία προέρχονταν (**πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην**), ενώ επιπλέον ακρόπολη και φρουρά τους είναι το στρατόπεδο (**ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον**), δ) με τις νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις, δηλαδή αφενός την υπέρβαση του παραδοσιακού διαχωρισμού μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων (**μὴ Ἑλλήνων**) με βάση τον τόπο καταγωγής και εξωτερικά πολιτισμικά στοιχεία (ενδυμασία, οπλισμός), κι αφετέρου την καθιέρωση ενός νέου, ηθικού κριτηρίου διαχωρισμού (**τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετὴ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακία τεκμαίρεσθαι**). Ο Αλέξανδρος παρουσιάζεται εδώ από

τον Πλούταρχο σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα οργανωμένο σχέδιο πολιτισμικής ομογενοποίησης, εφαρμόζοντας τις αρχές του στωικισμού, πράγμα που αποτελεί αναχρονισμό. Στην πραγματικότητα ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Αλεξάνδρου ανέδειξε πράγματι καινούργιες αξίες, που υπονόμισαν τις αξίες των πόλεων-κρατών. Από την άλλη, η στωική πολιτική θεωρία στο πλαίσιο της αρχαίας Στοάς, που έπεται χρονικά της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου, δεν αποτελεί ένα πρόγραμμα πολιτικής ή κοινωνικής μεταρρύθμισης, όπως λανθασμένα το αντιλαμβάνεται ο Πλούταρχος, αλλά ένα πρότυπο του κόσμου, όπως αυτός θα ήταν, αν μπορούσαν να ενωθούν οι άνθρωποι χωρίς τις διακρίσεις φύλου, καταγωγής, εθνικότητας ή περιουσίας· ενωμένοι όμως όχι μέσω τεχνητών-συμβατικών δεσμών, αλλά αναγνωρίζοντας ο ένας στον άλλο κοινές αξίες και κοινούς σκοπούς. (425λέξεις)

3. Θ.Τ. 35838

Ο Ζήνων, ο ιδρυτής του στωικισμού, είχε γράψει ένα έργο με τον τίτλο Πολιτεία που δεν σώθηκε. Όπως ο Πλάτων στη δική του Πολιτεία, με την οποία αναπόφευκτα θα συγκρινόταν οποιαδήποτε άλλη, έτσι και ο Στωικός φιλόσοφος κάνει τη δική του, εναλλακτική πολιτική πρόταση για την ιδανική πολιτεία, στο πλαίσιο όμως μιας εποχής που αλλάζει. Πρόκειται, ίσως, για μία κοινότητα σοφών και ενάρετων ανθρώπων, όπου η ιδιότητα του πολίτη είναι μία μόνο πτυχή της ηθικής προσωπικότητας. Επιπλέον, η Πολιτεία του Ζήωνα συνιστά μια ενσυνείδητη απόρριψη της Πολιτείας του Πλάτωνα, αν και το πλατωνικό έργο αναμφίβολα λειτούργησε ως καταλύτης. Ενώ ο Πλάτων, δηλαδή, περιέγραψε μια ιδανική Πολιτεία υπό τη διακυβέρνηση των σοφών (φιλοσόφων) προς το συμφέρον όλων των κατοίκων της (όπως τουλάχιστον θεωρούσε ο ίδιος), ο Ζήνων περιγράφει μία Πολιτεία που περιλαμβάνει καταρχήν μόνο τους σοφούς. Ωστόσο, το ιδανικό κράτος, όπως το σχεδίασε ο Ζήνων, δεν αναγνωρίζει τους φραγμούς της εθνικότητας ή του ιστορικού κράτους. Η στωική ουτοπία δεν είναι παρά μια έλλογη συμβιωτική κοινότητα όλων των ανθρώπων, μια ιδανική παγκόσμια αυτοκρατορία, η οποία θα περιέκλειε όλα τα μέρη του κόσμου και θα περιελάμβανε όλους τους ανθρώπους, χωρίς να υφίστανται φυλετικές, θρησκευτικές, νομικές, πολιτικές και πολιτισμικές διακρίσεις μεταξύ τους. Ακόμη, δεν θα υπήρχε η διάκριση των πολιτών της πόλης σε ελεύθερους και δούλους, επειδή η κοινωνία της θα ήταν ενιαία. Αυτό που θα ένωνε τους ανθρώπους δεν θα ήταν ο εξαναγκασμός των ανθρώπινων νόμων, αλλά η δική τους εκούσια συναίνεση.

Στη συνέχεια, ο Πλούταρχος με μια παρομοίωση τονίζει ότι χαρακτηριστικός της κοσμοπόλης που οραματίστηκε ο Ζήνων είναι η ευνομία, η οποία βέβαια αποτελούσε μόνιμο αίτημα στη θεωρία και την πρακτική της ελληνικής αρχαιότητας. Στους Στωικούς, ο νόμος είναι ουσιαστικό στοιχείο της πόλης, η οποία ορίζεται ως ένα «πλήθος ανθρώπων που διοικούνται από τον νόμο», τον φυσικό νόμο που ισχύει για όλα τα

πράγματα. Ο ηγέτης αυτής της κοσμοπόλης πρέπει να γνωρίζει τα αγαθά και τα κακά, να κατέχει το κύριο πολιτικό αγαθό, την αρετή, και να αναλαμβάνει πολλαπλούς ρόλους (κυβερνήτης, δικαστικός, παιδαγωγός κ.ά), ώστε να διασφαλιστεί η ευνομία. Άρα σε αυτή την ουτοπική πολιτεία σοφών και ενάρετων ανθρώπων, καθέννας χάρη στην ηθική του προσωπικότητα, θα ενεργεί σύμφωνα με την αρετή στην ιδιωτική και δημόσια ζωή του ενώ ο ηγέτης της θα ξεχωρίζει για την φρόνηση και την αρετή του, και έτσι θα είναι σε θέση να διασφαλίζει την ευνομία (388 λέξεις).

ΘΕΜΑ Β2.

1. Θ.Τ. 35917

Ο τρόπος προσέγγισης των κατοίκων της Ανατολής από τον Μ. Αλέξανδρο είναι εμφανής στα δυο κείμενα του Πλούταρχου. Ο Μ. Αλέξανδρος επιδιώκει την ενσωμάτωση των κατακτημένων λαών στο κράτος του μέσω της πολιτιστικής ομογενοποίησης. Οι μέθοδοι που θα την επιτύχει, περιλαμβάνουν την ανάμειξη των ηθών και εθίμων, συνηθειών, τρόπων συμπεριφοράς, αλλαγή αξιών, την ανάμειξη των διαφορετικών τρόπων ένδυσης (*κοινὰς ἐσθῆτας*) και διατροφής (*κοινὰς τραπέζας*), ώστε όλοι μαζί να συναποτελέσουν ένα αρμονικό σύνολο, στο οποίο ο καθένας θα είχε τη θέση του. Κυρίαρχη πρακτική που αποτυπώνεται στο παράλληλο κείμενο είναι η ενθάρρυνση ή οργάνωση μεικτών γάμων, οι οποίοι αποτέλεσαν ένα αποτελεσματικό μέσο για τη συμφιλίωση Ελλήνων και Περσών και την πολιτική της ομογενοποίησης. Στο παράλληλο ο Μ. Αλέξανδρος μετέχει ο ίδιος σε μεικτό γάμο με εκατό περσίδες νύφες και αντίστοιχους Έλληνες και Μακεδόνες γαμβρούς δίνοντας το παράδειγμα της σύμφιξης σχέσεων φιλίας των δυο λαών (*εκατό περσίδες νύφες και εκατό γαμβρούς Μακεδόνες και Έλληνες, και ο ίδιος στεφανωμένος έψαλε πρώτος τον υμέναιο, σα να έψαλλε τον ύμνο της αληθινής φιλίας*). Η πρακτική αυτή αποτυπώνει ευρύτερα τις νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις που αναφύονται, όπως την υπέρβαση του παραδοσιακού διαχωρισμού μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων (*μη Έλλήνων*) με βάση τον τόπο καταγωγής και εξωτερικά πολιτισμικά στοιχεία (*ενδυμασία, οπλισμός*), αλλά και την καθιέρωση ενός νέου, ηθικού κριτηρίου διαχωρισμού (*τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῆ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακία τεκμαίρεσθαι*). Ιστορικά η δημιουργία του οικουμενικού αυτού κράτους και ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου, ανέδειξε πράγματι καινούργιες αξίες, που υπονόμισαν τις αξίες των πόλεων - κρατών και στο ηθικό-πολιτικό επίπεδο, η ηθική του δασκάλου του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, αντιστοιχούσε στη μικρή κλίμακα μιας πόλης και όχι στην αναδυόμενη οικουμένη. Για αυτό και ο Πλούταρχος παρουσιάζει τον Αλέξανδρο να διαφοροποιείται σε σχέση με τον δάσκαλό του στο ζήτημα της διαχείρισης των λαών της Ανατολής. [299 λέξεις]

2. Θ.Τ. 35876

Το ιδανικό κράτος, όπως το σχεδίασε ο Ζήνων, δεν αναγνωρίζει τους παλαιούς φραγμούς της εθνικότητας ή του ιστορικού κράτους. Αυτή η κοσμική αυτοκρατορία δεν νοείται ως πολιτική δύναμη, αλλά κυρίως ως πνευματική ενότητα γνώσης και βούλησης, η οποία περιοριζόταν εκ των πραγμάτων μόνο στους σοφούς. (ίνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ ... ἢ καὶ κόσμος). Με την παρομοίωση (ὥσπερ... συντρεφομένης) τονίζεται ότι αυτή η οικουμενική Πολιτεία (των σοφών) θεμελιώνεται πάνω στον κοινό - δηλαδή στον αληθινό και φυσικό - νόμο, και όχι εκείνο των συμβάσεων, όχι στο θετό δίκαιο που είναι διαφορετικό σε κάθε πόλη-κράτος· κατά συνέπεια ο νόμος εξισώνεται με τον ορθό λόγο, ο νόμος μετατρέπεται σε φωνή της συνείδησης, σε ένα εσωτερικό ηθικό νόμο και δεν συνιστά τεχνητή εξωτερική επιβολή. Η ιδέα αυτή βασίστηκε στην πεποίθηση του Ζήωνα πως ο άνθρωπος μπορεί να ζήσει σύμφωνα με τον φυσικό νόμο, ο οποίος ισχύει καθολικά για όλα τα είδη της ζωής – αφού η φύση είναι μία και ενιαία –, άρα μπορεί να επικρατήσει μία κοινή νοοτροπία για όλους τους ανθρώπους, ένας κοινός τρόπος σκέψης και συμπεριφοράς, που θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο μίας ενιαίας οργανωμένης πολιτικά κοινότητας, με έναν ηγέτη με πολλαπλούς ρόλους, ενός σοφού, ο οποίος μπορεί να εξασφαλίσει την ευνομία. Σύμφωνα με τη στωική φιλοσοφία της Ρωμαϊκής περιόδου, την οποία εκφράζει ο Μάρκος Αυρήλιος, η ευτυχία στη ζωή βρίσκεται σε συνάρτηση με τον λόγο, που διαθέτουμε ως φυσική ιδιότητα. Βασική αρχή, λοιπόν, που διατρέχει τους Στωικούς (από τον Ζήωνα έως τον Μάρκο Αυρήλιο) είναι ότι ο Λόγος κατευθύνει τα πάντα και σε αυτόν μετέχουν όλοι οι άνθρωποι. Ο «ἐν ἡμῖν» λόγος είναι τμήμα του κοσμικού λόγου. Η πραγματική φύση του ανθρώπου συνίσταται στη λογικότητά του. (Αν η ικανότητα της νόησης είναι κοινή... κάνει ἔλλογα ὄντα). Επομένως, ο στωικός κοσμοπολιτισμός συνδέεται με τις ιδέες της αδελφότητας των ανθρώπων, της παγκόσμιας κοινωνίας ή κοινότητας, του παγκόσμιου κράτους, του κράτους ως βιολογικού οργανισμού, του οποίου τα μέλη συνιστούν ενότητα και συνεργάζονται με αρμονία μεταξύ τους. Η αδελφότητα των ανθρώπων, η παγκόσμια κοινωνία ή κοινότητα, η κοσμική πόλη, είναι μια ένωση που βασίζεται στην κοινή από όλους κατοχή του νου (τότε και ο νόμος είναι κοινός. Αν είναι έτσι, ... σε μια κοινή πολιτεία... μεγάλη πόλη). Μάλιστα, η Πολιτεία του Ζήωνα εξελίσσεται στο παγκόσμιο κράτος του Μάρκου Αυρήλιου που δεν είναι μόνο το ιδανικό, αλλά και το σύγχρονό του ρωμαϊκό, του οποίου αποτελεί ο ίδιος μέλος και κεφαλή. (395 λέξεις)

3. Θ.Τ. 35838

Σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο ο Μ. Αλέξανδρος «έγινε ο αδιαφιλονίκητος βασιλιάς και των δύο ηπείρων και έφτασε παντού το όνομα του». Μάλιστα ο Αρριανός θεωρεί ότι δεν ήταν δυνατό να γεννηθεί χωρίς θεία παρέμβαση ένας τέτοιος άνθρωπος. Αλλά και για τον Πλούταρχο ένας βασικός άξονας της πολιτικής του μεγάλου Αλεξάνδρου ήταν ότι πρόβαλε την πεποίθηση πως με την εκστρατεία και τις ενέργειες

του εκπλήρωνε ένα θεϊκό σχέδιο για την επιβολή μιας οικουμενικής τάξης πραγμάτων και για τη συμφιλίωση όλων των λαών (κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἄρμοστής καὶ διαλλακτῆς τῶν ὅλων).

Ειδικότερα, ο Πλούταρχος για τους σκοπούς του δικού του έργου συνδέει στοιχεία της τοπικής ιστορικής πόλης με την πολιτική του Μ. Αλεξάνδρου, στον οποίο προσδίδει χαρακτηριστικά φιλοσόφου, κάνοντας, ωστόσο, έναν αναχρονισμό. παρουσιάζει τον Μ. Αλέξανδρο σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης και προώθηση νέων αξιών, οι οποίες να ανταποκρίνονται στη νέα πραγματικότητα που δημιουργήθηκε με την εκστρατεία του (ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἦθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας). Είναι χαρακτηριστικό ότι εκφράζει με πολύ παραστατικό τρόπο τη συγκεκριμένη πολιτική με μια παρομοίωση-μεταφορά, με την ανάμειξη οίνου και νερού μέσα σε ένα μεγάλο συμποσιακό αγγείο (ἐν κρατῆρι). Παρουσιάζει, επίσης, τον Μ. Αλέξανδρο να προωθεί νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις που υπερέβαιναν τον παραδοσιακό διαχωρισμό σε Έλληνες και βαρβάρους και νοηματοδοτούσαν τις έννοιες αυτές με διαφορετικό τρόπο. Έτσι, η αγάπη προς την πατρίδα συνεχίζει να θεωρείται βασικό καθήκον, όμως καθώς το άτομο δεν προσδένεται ούτε περιορίζεται στην πόλη και τον τόπο του, ο όρος διευρύνεται, για να συμπεριλάβει τελικά ολόκληρο τον κόσμο. Γι' αυτό και ο Αρριανός αναδεικνύει την οικουμενική αποδοχή του Μ. Αλεξάνδρου, αιώνες μετά το θάνατό του: « ἀκόμη με ἐπὶ τιμῇ του ἀπονέμουν μέχρι σήμερα οὖν ἄνθρωποι καὶ με τὴν ἐπιβίωση τῆς μνήμης του πέρα ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο μέτρο». (299 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β3.

1. Θ.Τ. 35917

1-β, 2-δ, 3-α, 4-β, 5-δ

2. Θ.Τ. 35876

1-β, 2-α, 3-α, 4-β, 5-γ

3. Θ.Τ. 35838

1-δ, 2-α, 3-γ, 4-β, 5-ε

ΘΕΜΑ Β4.

1. Θ.Τ. 35917

- Κάθε μήνα καταβάλλουμε το ποσό της δόσης του δανείου.
- Χρειάζεται ένα αρχικό κεφάλαιο για την έναρξη μιας επιχείρησης.
- Η στάση του λεωφορείου είναι έξω από το σπίτι μου.
- Από την επόμενη εβδομάδα θα ξεκινήσει δίαιτα για να χάσει κιλά.
- Πολλοί καταθέτουν τις αποταμιεύσεις τους στην τράπεζα.

2. Θ.Τ. 35876

1-α, 3-β, 5-γ, 6-ε, 7-δ

3. Θ.Τ. 35838

1-α, 2-δ, 3-β, 4-γ, 5-ε.